

Vattacukor

Hanthy Kinga

Illegalitásba vonul-e a szerencsejáték-szakma, vagy már ott van?

2011.10.15.

A játékgépek adójának drasztikus emelésétől negyvenkétharmilliárdos bevétel növekedést vár a kormány. Az üzemeltetők a szakma haláláról, illetve illegalitásba vonulásáról beszélnek, ám vannak, akik abban reménykednek, hogy ha kevesebb lesz az alkalom, kevesebb az is, aki a nyerőgéphez hordja a család jövedelmét.

Gyula csillogó szemű, mosolygós, huszonhét esztendő fiatalember. Játékos. Két év alatt százhuszmillió forintot rulettezett el gépen. Másfél éve a Bereczki Sándor és felesége vezetése alatt álló Emberbarát Alapítvány lakója. Szülei, látván fiuk fokozatos lecsúszását, pszichológushoz vitték, aki azt mondta, semmi baja. Pedig a játékszenvedély ugyanolyan betegség, mint az alkoholizmus vagy a drogfüggés, lényege az ingerkereső, ingerhalmozó magatartás és a kockázat megítélés zavara, csak erről bizonyára nem hallott még a pszichológus.

– Pultos voltam egy éjszakai szórakozóhelyen. Egy átmulatott éjszaka után a kollégám elvitt a kaszinóba, ahol ötezer forintból néhány óra alatt félmillió lett. Megtörtént a beetetés.

– Miért gondolja, hogy nem szerencse volt?

– A játékgépek úgy vannak beállítva, hogy 85 százalék a veszteség és 15 százalék a nyerés lehetősége. Egy ilyen sorozat tehát nem véletlen. Egy játékszenvedélyben 16 kamera van, azzal figyelik, kik az újak. A számítógép vezérli a játékgépekbe központosan bele lehet nyúlni. Ez nem legenda, ez tény. Egy hónapig gyakorlatilag csak nyertem. És közben elveszttem.

Az igazi játékos álomvilágban él, minden gondolata a pénz megszerzése körül forog. Ha rabolni kell, akkor rabol, ha a családtagjait „lehúzni”, akkor azt teszi. Gyula elkísérte a nagymamáját a bankba, megjegyezte a bankszámlaszámát, majd hamis meghatalmazással aggály nélkül leürítette a számláját. Azét, akit szeretett, aki egész életében csak kényeztetette. Amikor kiderült, letagadta, és még fel is háborodott a gyanúsításon. Azt mondja, a játékszenvedély és a kielégítéséhez szükséges pénz megszerzése különleges találékonyságra és gátlástalanságra ösztönöz. Tény, hogy a játékosok a legintelligensebb szenvedélybetegek, hiszen az agyuk nem károsodik, mint a drogosoké vagy az alkoholistáké.

Volt, hogy harminchat órát játszott. Először még azzal nyugtatta magát, hogy tud egy tuti kombinációt, de a folyamat mindig ugyanaz: először a nyerés fontos, aztán elég a nullszaldó is, a végén már csak a játék a lényeg. Nem érdekes, ha veszít. Nincs vége. Amit ma nyer, másnap elveszíti.

Gyulának vastag dossziéja van a rendőrségen. A játékokra ráment a lakása, minden vagyona, üzleti kapcsolataiban bonyolódott, belekeveredett a lakásmaffióba, bankkártyacsalásba.

– Két perccel múlt, hogy nem ártak el elevenen – meséli. – Húsz percet adtak, hogy megszerezsem a kétharmilliót. Szerencsém volt, jó számot tárcsáztam.

– Törvényszerű-e hogy az ember a játék miatt rossz társaságba is keveredjen?

– A szemetet összesodorja a szél. A kaszinó az alvilág táptalaja. A kaszinóközönség többsége

függő.

Üzletszerűen elkövetett bankkártya-visszaélés miatt Gyula nemrég a Markó utcában járt. Bereczki Sándor adott neki kísérőlevelet, amelyben értesítette a bíróságot, hogy Gyula az alapítvány lakója. Nem hivatalos papír, valójában nem is kell figyelembe venni, ám a bírónő így szólt: „Üdvözlöm Ági nénit és Sándor bácsit!” Gyula nyolc hónap börtönbüntetést kapott két év próbaidőre felfüggesztve. Visszatérve fél órát imádkozott a szomszédos templomban, pedig, mint mondja, nem megtérő típus. Sándor bácsi papírja már nem csak rajta segített.

A játékgépek manipulálásának gyanúja, valamint hogy emiatt milliárdoktól esik el az állam, már 2009 végén szerepelt témaként a parlament előtt. A Magyar Televízió rejtett kamerával készült riportfilmje bizonyította, hogy meg lehet változtatni a gépek forgalmi adatait, és arra is biztosnak látszó állítások vannak, hogy az integrált ellenőrző készülékbe (iek), vagyis a gép fekete dobozába is bele lehet nyúlni. Ez utóbbi nemcsak a bevételek eltitkolását, hanem a játékosok átverését is lehetővé teszi. Mindez nagyipari méretekben. Tavaly novemberben Lázár János Fidesz-frakcióvezető vetette fel ismét a játékgépek kérdését azt állítva, hogy évente 200 és 400 milliárd forintot tüntetnek el a játékgépek üzemeltetői az adóhivatal elől. Ezt követően a Nemzetgazdasági Minisztériumban vizsgálatot ígértek, amelynek eredményét azonban nem hozták nyilvánosságra. Nem tudható tehát, hogy tényeknek vehetők-e Lázár információi, így az sem, hogy a beígért tanulmány eredményei alapján döntött-e az Országgyűlés kormánypárti frakciója szeptember 26-án, amikor a játékgépek után fizetendő adót a vártnál brutálisabban emelte meg. Az I. és II. kategóriájú játéktérmekekben üzemelő pénznyerő automaták után az eddigi 100 ezer helyett 500 ezer forint lesz havonta a tételes adó, az elektronikus kaszinók nyerőgépei után pedig az eddigi 120 ezer forint helyett 700 ezer. Matolcsy György nem javasolt ilyen mértékű emelést előterjesztésében, „mindössze” 125 ezerre, illetve 150 ezerre növelte volna az adó mértékét. A sokszoros emelésre Lázár János Fidesz-frakcióvezető tett zárószavazás előtti módosító indítványt. Matolcsy tervezetéből megmaradt viszont még a 20 százalékos pluszadó is, amelynek megfizetésére a szerencsejáték-szervező a havi befizetésen felül akkor köteles, ha a pénznyerő automatából negyedévente 900 ezer forint feletti bevétele származik.

Most valóban kapkodják a levegőt a játékgépek üzemeltetői, akik már a 25 százalékos emelés fenyegetésétől is csődöt vizionáltak. Érdek-képviseleti szervezetük, a Magyar Szerencsejáték-szövetség közleménye szerint a piac képtelen lesz kigazdálkodni az 500 százalékos adóemelést, csődbe megy, emiatt az állam nemcsak az eddigi hetvenmilliárd forint fix adóbevételtől esik el, hanem a remélt többletbevételtől is, valamint több tízezer ember is földönfutóvá válik. Munkahelyek szűnnek meg, vendéglátóhelyek húzzák le a rolót, az ágazat életét ugyanis az alkoholra és dohánytermékekre kivetett adóemelés is nehezíti. A szakmai lobbí arra is hivatkozik, hogy a környéken már eddig is nálunk volt a legmagasabb a játékadó. Bulgáriában csak havi 22 400, Romániában 43 ezer, Szlovákiában 90 ezer forintnyi adót kell fizetni.

Arra számítanak, hogy a kisebb településekről kivonják gépeiket az üzemeltetők, hiszen ezek már a havi százezer forintos adót sem nagyon termelik ki.

Ha csak becslések vannak is az eltitkolt adó mértékére, nem számítások, az bizonyos, hogy tekintélyes összegekről van szó. Egy neve elhallgatását kérő beszélgetőpartnerünk több

hónapig dolgozott illegális kártyaklubban személyzetként. A klub bérelt lakásban működik egyik nagyvárosunk központjában, és nehezen magyarázható, hogy miért nem tűnik fel a rendszeres esti forgalom a szomszédoknak és a hatóságnak. Visszajáró vendégek vannak, hetente átlagban négyszer érkeznek esténként. Legtöbbször két asztalon megy a póker tizenötös partiban. Van úgy, hogy két napig, szünet nélkül. Félmilliók minden este elúsznak, de megesik, hogy millió feletti a személyes veszteség. A beugró tét 200-300 ezer forint, a klubtulajdonosok minden tét után leszedik a rake-et, az egész tét másfél százalékát. Mivel legális játéktérben a rake az adó miatt magasabb, a játékosnak is megéri az illegális játékhely. Több marad a nyereményalapban. A klubtulajdonosok bevétele esténként 300-400 ezer forint körüli.

Mint megtudtuk, a klubot kizárólag férfiak látogatják – a vizsgálatok szerint a játékfüggők között elenyésző a nők aránya –, az alvilág néhány ismertebb alakja mellett kevésbé ismert, de láthatólag könnyen pénzhez jutó figurák. Többnyire negyven fölötti, nem túl művelt emberek, mind elvált és függő. A Szonda Ipsos megállapítása szerint az átlagos játékfüggő 39 éves középvivatalnok, nagyvárosi férfi.

Tavasszal alakult meg az Alapítvány a Felszabadult és Tiszta Játékért nevű civil szerveződés, amely az adóemelési tervekre reagálva szeptember végén nemzetközi tanácskozást szervezett Budapesten. Szó esett játékos védelemről, a játékfüggőség kezeléséről, méréstechnikai és adóügyi kérdésekről, az ellenőrzött online szerencsepiac kialakításának lehetőségeiről, és előadást tartott a Magyar Szerencsejáték-szövetség, valamint az E-Casino Szakmai Szövetség elnöke is. Látható tehát, hogy az alapítvány többfelé nyújtogatja a karját, megpróbálja összebékíteni az összebékíthetetlennek látszó szempontokat. Az elnök, Ottományi Anna azt mondja, céljuk, hogy a szerencsejáték-függőségről aktuális tanulmányok készüljenek, hogy sikeres megelőző és felvilágosító munka kezdődjön. Az általuk készített jogi tanulmányban javaslatokat tesznek a terület korszerű és értelmes rendszabályozására, és fő céljuk, hogy a játékadóból különítsenek el keretet a gyógyításra is.

Ottományi Anna szerint a játékot nem tiltani kell, hiszen az az ember elemi igénye, hanem tudatosítani a játékszenvedély veszélyeit. A prevenció a legolcsóbb és leghatékonyabb, a betegség kezelése ugyanis, amely az állami ellátórendszerben folyik, hosszadalmas és drága. Másfél-két éves gyógyító munkára van szükség ahhoz, hogy a beteg visszatérjen a társadalomba, és ennek a költségét napi három-négy ezer forintba lehet becsülni. Több százezer emberről van szó, mivel a felmérések szerint a lakosság 1,2 százaléka játékfüggő, és ez nemcsak őket, hanem a környezetüket, a családjukat is sújtja.

Az alapítvány tehát most elsősorban a jobb törvényi szabályozásért dolgozik, hiszen a játékpiacon mindenki elfogadja, hogy az 1991-es törvény elavult, javításra szorul.

Ugyanakkor nem megoldás Ottományi szerint a túlzott megszorítás, mert azzal az illegalitásba küldik az iparágat. Attól az államnak nem lesz bevétele, és az illegális játékhelyeken nem valósulhat meg a játékos védelem. Megértik az adóemelést, mondja az elnök, de felméréseik szerint már 2009-től csökken az üzemeltetők száma, és most még többen fognak felhagyni ezzel az iparral. Ezért tiltás és adóbüntetés helyett inkább átlátható szabályozást javasolnak, amelyben nem kevesekkel fizettetnek sokat, hanem sokakkal keveset. Ottományi szerint hosszú ideig tart ugyan, de át kell nevelni az üzemeltetőket is, hogy kulturált körülményeket teremtsenek, ne a gyors meggazdagodás vezérelje őket.

Megtartani és ne kifosztani akarják a játékosait.

Bereczki Sándor, az Emberbarát Alapítvány vezetője lelkeszként kezdett foglalkozni a szenvedélybetegekkel. Feleségével lakásukba fogadták be őket. Ahogy mondja, ők tényleg az utcán kezdték. Az idők során ébredt rá, hogy eredményes gyógyítást csak terápiás közösségben tud végezni, mert ott a beteg magától és a terápiától együttesen tudja fejleszteni a személyiségét. A terápia kezdetben még a Kismester vendéglőben folyt hetente egyszer teaházi program keretében, amelybe végeredményben nyolcezer fiatal kapcsolódott be. Ma már szervezett keretek között, bentlakásos rendszerben működnek, száztíz, férfi lakójuk van, akikre orvosok, pszichológusok, fejlesztők vigyáznak, és sok segítő, aki egykor az alapítványnak köszönhetően állt újra talpra. A gyógyulási arány 40 százalék, ami nagyon jónak mondható.

Az Emberbarát Alapítványban gyógyultként tekintenek Danira, a 36 esztendő volt heroin függőre, aki már az alapítvány alkalmazottja. Heti három napot ott dolgozik, egyébként kiadványszerkesztésből él, lakása van, barátnője. Tizenhárom éves drogkarrier volt a háta mögött, amikor 2006-ban bekerült Bereczki Sándorék védett házába. Dani 17 évesen kezdte, mert félt a világ dolgaitól – a problémák megoldása most sem az erőssége. Úgy számolja, havonta kétszázezer forint ment el anyagra, de semmi nem számított. Arra a kérdésre, hogy miként reagált a környezet a betegségére, azt feleli, volt, aki megértette, hogy segíteni kellene rajta, volt, aki nem, de a környezet leginkább nem tud mit kezdeni ezzel a problémával. Az ember a perifériára kerül. „Már a BKV-ellenőr sem kéri a jegyet” – mondja. Az elvonás nála fél évig tartott, az Emberbarát Alapítványnál két és fél évet töltött el.

A játékfüggőség annyiban hasonlít a drogfüggőséghez, hogy elvonási tünetekkel jár. A beteg depressziós lesz, folyamatos a hiányérzete. A drogos emiatt követ el mindent, hogy megszerezze az adagját, a játékos meg a pénzt a játékhoz. Ma már nem kérdés, hogy a játékfüggőség is betegség, csak típusát tekintve kényszeresség. Van, aki mániákusan kezeti, más meg kényszeresen játszik. Annyi a különbség, hogy míg a kényszeres beteg rosszul érzi magát a kényszere miatt, a játékfüggőnek öröm a játék. A gyógyuláshoz feltétlenül kell belátás, motiváltság, és nem árt egy kis külső kényszer sem. Mondjuk rendőrségi ügy.

Szabolcs 25 éves, egykori főiskolás. Hat éve számítógép- és internetfüggő. Kollégista volt Szombathelyen, egyik lakótársa hívta játszani a gépre. Először csak egy órát töltött ott, a végén már nemritkán huszonhármat. Azt mondja, két-három hónap alatt rákattant. Többnyire online partnerekkel játszott, mert az jóval szórakoztatóbb, mint egyedül ülni a gép előtt, bár ez csak virtuális együttlét, hiszen az ember kettesben a géppel beszűkül. Először a főiskoláról rúgták ki, mert nem járt órákra, aztán a kollégiumból is, közben diákhitelt vett fel, amelyet, mivel megszűnt a diákstátusa, nem törlesztett. Az anyjának, aki egyedül nevelte, nem merte elmondani mindezt, de különböző hazugságokkal folyamatosan pénzt kért tőle. Amikor arról számolt be neki, hogy ötösrre vizsgázott, már maga is elhitte.

– Beadtam anyámnak, hogy pályázni lehet angliai munkára, még a pályázatot is segített megírni. Aztán azt mondtam, hogy másodikok lettünk, de az első visszalépett, és mi utazunk. Anyám összekapta a házat, beoltatta a kutyát, a macskát, hogy költözünk Angliába, amikor kiderült, hogy nem igaz az egész. Anyám azt mondta, menjek el dolgozni. Nem találtam munkát, nem is nagyon kerestem. Ehelyett naponta négy órát buszoztam, és azt hazudtam neki, hogy dolgozni voltam. Amikor lebuktam, kidobott.

Szabolcs két év alatt hét helyen lakott, és amikor már végképp nem volt hová mennie, az édesanyja bevitte az Emberbarát Alapítványhoz. Egy éve ott él, az első számítógépfüggő betegük. Jelenleg hetente kétszer egy órát ülhet a gép előtt, így bocsátották most próbára. Bár azt gondolnánk, hogy képernyő előtt ülni és ott, a virtuális világban lövöldözni, ölni semmiféle veszéllyel nem jár, Szabolcs esete cáfolja ezt. Bár ő „még csak” egymillió forinttal van megdőlve, ami nem elhanyagolható összeg a család anyagi helyzetében, de betegségének legfontosabb tünete, hogy, mint mondja, szelíd fiúból nagyon balhész gyerek lett. A tudat beszűkül, a beteg alkalmatlanná válik az életre. Ha nem engedik, hogy játsszon, agresszív lesz, plusz az agresszív játék is nyomokat hagy benne. „Az ember dührohamot kap, ha kilövik a karakterét” – mondja. Most terápiás csoportba jár. Eleinte nagyon nem tetszettek neki a többiek, sem a többieknek ő, de most már úgy gondolja, ezen túl kell lépnie, és dolgoznia neki is önmagán.

Vajon ha kevesebb lenne a kísértés, ha a nyerőgépek egy része valóban eltűnne a piacról, kevesebb lenne-e a beteg is? Bereczki Sándor így felel:

- Mindenhol folyik a játékra való csábítás. Nyerj ezzel, azzal, ha pénzed lesz, boldog leszel. Aki már megfertőződött, azt nem lehet kigyógyítani adóemeléssel. Kétségkívül lehet eredménye a megelőző munkának, a felvilágosításnak. De azért azt is tudjuk, hogy ha nincs vattacukorárus, senkinek nem jut eszébe, hogy egyen. Ám ha megjelenik, egyik a másik után megkívánja. Minél kisebb a csábítás, annál kisebb a bűnbeesés lehetősége.
- A kaszinók tele vannak tinédzserekkel – teszi hozzá az egyik lábadozó.